

ANCA ILEANA DUȘCĂ

DREPTUL MEDIULUI
– *Caiet de seminar* –

Anca Ileana Dușcă

DREPTUL MEDIULUI

Caiet de seminar

Universul Juridic

București

-2014-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2014, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE
PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUȘCĂ, ANCA ILEANA

Dreptul mediului : caiet de seminar / Anca Ileana

Dușcă. - București : Universul Juridic, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-519-3

348.6(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

TITLUL I. INTRODUCERE ÎN DREPTUL MEDIULUI

Capitolul I. Obiectul, definiția și noțiuni specifice dreptului mediului. Funcții

Secțiunea I. Obiectul dreptului mediului

Criteriul de delimitare. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la mai multe criterii, metoda de reglementare, calitatea subiecților, caracterul normelor juridice, specificul sancțiunilor, principiile. Dar, unanim admis este că obiectul de reglementare constituie elementul fundamental de departajare, în raport cu celelalte considerate a fi auxiliare pentru formarea ramurilor de drept.

Definiție generală. Ramura de drept este ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un domeniu al vieții sociale, în baza unei metode specifice de reglementare și a unor principii comune. Rezultă din definiție, că obiectul de reglementare juridică a unei ramuri de drept îl constituie mănunchiul de relații sociale, de legături între oameni, reglementate prin normele juridice ale ramurii de drept respective, relații sociale ce au un caracter specific.

Specificitatea obiectului de reglementare a dreptului mediului. Adaptând definiția de mai sus, la specificul dreptului mediului, precizăm că obiectul dreptului mediului îl constituie „relațiile sociale specifice referitoare la protecția, conservarea și dezvoltarea resurselor naturii și a celorlalte componente ale mediului”. Aceste relații sociale sunt reglementate de norme juridice distincte, ce tind a se constitui într-un Cod ecologic, norme cuprinse atât în actul normativ cadru – O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului¹ –, cât și în legi

¹ M. Of. nr. 1196 din 30 decembrie 2005. Ordonanța a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 265/2006 pentru aprobarea O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului (M. Of. nr. 986 din 6 iulie 2006).

speciale. Astfel, conform art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005 „obiectul prezentei ordonanțe de urgență îl constituie un ansamblu de reglementări juridice privind protecția mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor care conduc la dezvoltarea durabilă”. Prin urmare, specificul obiectului dreptului mediului rezidă în legătura directă, dintre relațiile sociale reglementate de normele dreptului mediului cu protecția mediului, prin care înțelegem „activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea și combaterea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de mediu și dezvoltarea durabilă”¹.

Metoda de reglementare. Metoda de reglementare, criteriu secundar de delimitare a ramurilor de drept, constă în atitudinea statului față de anumite relații sociale, atitudine care rezultă, printre altele, și din natura normelor juridice. Deoarece protecția mediului este, așa cum prevede art. 1 din O.U.G. nr. 195/2005 obiectiv de interes public major, statul intervine, în mod direct în relațiile sociale din această materie, astfel că normele juridice sunt predominant imperative – onerative sau prohibitive. Mai mult, normele dreptului mediului au un caracter pregnant tehnic, adică este vorba despre norme specifice anumitor industrii: chimică, agrochimică, petrochimică, mecanică, energetică, electrotehnică etc., norme referitoare la desfășurarea, în bune condiții, a proceselor aferente acestor industrii, la realizarea produselor, standarde, stass-uri, norme care, doar în secundar, au caracter juridic.

Secțiunea a II-a. Definiția dreptului mediului

Dreptul mediului – drept de sine stătător. Dreptul mediului a apărut și s-a dezvoltat datorită sarcinilor, imediate și de perspectivă, încredințate de societate, în funcție de nevoile de protecție a diferitelor elemente ale mediului, amenințate de creșterea explozivă a populației. Aceasta a antrenat o serie de efecte negative asupra mediului: dezvoltarea și diversificarea industrializării, extinderea urbanizării, atât prin sporirea numărului de orașe, cât și prin creșterea

¹ D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 53.

suprafeței celor existente, dezvoltarea agriculturii, mai ales a celei puternic chimizată, creșterea circulației, rutiere, aeriene și navale. Toate acestea au dus la înmulțirea surselor de poluare, la sporirea gradului de nocivitate și persistență astfel că s-a trecut de la simpla protecție a mediului, la necesitatea de a conserva și gestiona bunuri aparținând mediului, printre măsurile de protecție încadrându-se și conturarea unei noi ramuri de drept. Așa cum mediul nu cunoaște frontiere, nici ramura de drept chemată să apere mediul, nu este cantonată în limite rigide ci, din contră, ea pătrunde atât în ramurile aparținând dreptului privat, și astfel vom vorbi de exemplu, de un drept civil al mediului, cât și pe cele aparținând dreptului public, și vom vorbi de un drept penal al mediului sau drept administrativ al mediului. Prin urmare, această ramură de drept nu este atât o ramură de graniță dintre diferite alte ramuri de drept, ci este o ramură globalizantă, ale cărei norme se regăsesc în alte ramuri de drept.

Definiție. Având ca punct de plecare art. 1 alin. (1) din actul normativ cadru, definim *dreptul mediului ca fiind acea ramură de drept, parte componentă a sistemului național de drept, care reunește normele juridice ce reglementează relațiile sociale privind protecția mediului, în vederea atingerii obiectivelor specifice dezvoltării durabile.*

Secțiunea a III-a. Noțiuni specifice dreptului mediului

3.1. Mediu

Noțiunea de „mediu”. În funcție de unghiul de vedere, geografic, sociologic, termenul *mediu* a dobândit definiții diferite. În secolul trecut, prin *mediu* se înțelegea starea care înconjură obiecte și fenomene, influențându-le existența și evoluția, mai clar, era vorba de ambianța în care trăiau viețuitoarele¹. O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului definește, în art. 1 alin. (2), *mediul* ca fiind „ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile

¹ E. Vespremeanu, *Mediul înconjurător - ocrotirea și conservarea lui*, Colecția „Știința pentru toți”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 17.

atmosferice, toate materiile organice, specii și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului”.

Dreptul european, mai precis, Directiva nr. 67/548/CEE a Consiliului din 27 iunie 1967 privind armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase¹ definea mediul ca „ansamblul elementelor care, în complexitatea lor relațională, constituie cadrul și condițiile vieții omului ... mediul înseamnă apă, aer și sol în interacțiunea lor, precum și raportul dintre acestea și orice organism viu”².

3.2. Protecția mediului

Noțiunea de protecție a mediului. Protecția mediului reprezintă activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop cunoscut, constând în prevenirea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață pe Pământ³. Din definiție rezultă structura tripartită a activității de protecție a mediului, adică părțile componente ale acestei activități sunt: ocrotirea mediului, conservarea și dezvoltarea sau ameliorarea acestuia.

Ocrotirea mediului înseamnă protecția acestuia, prin diferite acțiuni legiferate, care scot de sub incidența omului speciile rare, pe cale de dispariție, precum și anumite spații geografice cu mare valoare naturală, declarate „*monumente ale naturii*”. Actul normativ cadru (O.U.G. nr. 195/2005) definește „monumentele naturii” astfel: specii de plante și animale rare sau periclitare, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic (art. 2 pct. 45).

¹ Directiva nr. 21/2013 de adaptare a Directivei 67/548/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/45/CE a Parlamentului European și a Consiliului în domeniul mediului, având în vedere aderarea Republicii Croația Număr celex: 32013L0021.

² M. Duțu, *Dicționar de drept al mediului*, Ed. Economică, 2000, p. 122.

³ E. Lupan, *Dreptul mediului. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 40.

Conservarea mediului presupune atât utilizarea rațională și eficientă a resurselor mediului, cât și adoptarea celor mai potrivite procese tehnologice, agrozootehnice, silvice... lucrări pentru limitarea și prevenirea efectelor dăunătoare ale unor fenomene naturale – inundații, alunecări de teren, eroziune accelerată etc. Pentru a îmbina aceste două aspecte trebuie cunoscute și respectate acele așa-numite „*legi ale conservării*” care se referă, în special, la faptul că: a) mediul este un sistem a cărui integritate este asigurată prin funcționarea echilibrată a celor două subsisteme, natural și uman; b) mediul este un sistem cu *resurse finite*; c) mediul prezintă *echilibre fragile*, ușor de dereglat în cazul unei folosințe neadecvate a resurselor sale; d) mediul are o *capacitate limitată de absorbție* și neutralizare a plusurilor sistemului uman. O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor, a florei și faunei sălbatice, definește, în art. 4 pct. 1, conservarea ca fiind „ansamblul de măsuri care se pun în aplicare pentru menținerea sau refacerea habitatelor naturale și a populațiilor de specii de faună și floră sălbatică, într-o stare favorabilă”.

Dezvoltarea mediului. Dacă actul conservării implică menținerea, păstrarea unei anumite stări de fapt, dezvoltarea presupune acte pozitive de îmbunătățire a mediului. Dar, așa cum poluarea are din cauza lipsei granițelor mediului, efecte transfrontaliere, tot așa măsurile de ameliorare a mediului presupun preocupare și cooperare, nu doar la nivel național, ci și internațional. Este ceea ce rezultă dintr-o serie de acte la nivel internațional. Astfel: *Declarația de la Stockholm* (1972) în principiul I afirmă: „omul are datoria solemnă de a proteja și ameliora mediul pentru generațiile prezente și viitoare”. *Declarația de la Rio* (1992) proclamă, în principiul 7: „statele trebuie să coopereze într-un spirit de parteneriat mondial în vederea conservării, protejării și restabilirii sănătății și integrității ecosistemelor terestre”.

Secțiunea a IV-a. Funcțiile dreptului mediului

Funcții. Pe lângă funcțiile generale ale dreptului: normativă, de rezolvare a eventualelor conflicte din societate, de sancționare, de control, dreptul mediului are o serie de funcții specifice, în raport cu scopurile principale pe care le urmărește:

– funcția de *asigurare a unui mediu sănătos și prosper*: constă în aceea că, prin intermediul normelor juridice specifice se crează și perfecționează structurile organizatorice necesare gestionării și administrării problemelor protecției și dezvoltării mediului, coordonării acțiunilor desfășurate la diferite niveluri și în diverse planuri pentru ducerea la îndeplinire a obiectivelor stabilite. Mai simplu spus, se stabilesc și funcționează instituțiile necesare în vederea identificării, analizei, deciziei și îndeplinirii diferitelor măsuri privind soluționarea problemelor ecologice;

– funcția de *promovare a obiectivelor dezvoltării durabile* se realizează din perspectiva cerinței integrării protecției mediului în toate politicile sectoriale, prin adoptări complexe care să permită mediului și problemelor sale, să fie reprezentate în toate structurile administrative de decizie, atât la nivel central, cât și la nivel local;

– funcția de *ocrotire, conservare și ameliorare a mediului* se realizează prin dispoziții și norme tehnice, cu caracter juridic prin intermediul cărora se asigură prevenirea, combaterea, precum și înlăturarea efectelor negative ale poluării. Aceste norme se referă la modalități de funcționare și montare a diferitelor instalații, realizarea investițiilor, de valorificare a substanțelor reziduale, combaterea eroziunii, a degradării fondului forestier etc.;

– funcția de *promovare a cooperării internaționale* constă în aceea că prin normele juridice adoptate, se realizează optimizarea și diversificarea cooperării economice internaționale prin: transferul de tehnologii, asigurarea asistenței tehnice, pregătirea specialiștilor naționali în diversele probleme ale practicii și dezvoltării calităților naturale ale mediului. Pe de altă parte, armonizarea legislativă, prin reglementările interne a standardelor europene și internaționale, sporește funcția dreptului mediului de catalizator al colaborării regionale și internaționale.

Secțiunea a V-a. Grile

1. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la criteriul:

- a. metoda de reglementare;
- b. calitatea subiectelor;

- c. caracterul normelor juridice;
- d. specificul sancțiunilor;
- e. principiile;
- f. toate răspunsurile de mai sus.

Răspuns. a., b., c., d., e., f.

2. Obiectul dreptului mediului, îl constituie relațiile sociale specifice referitoare la:

- a. protecția mediului;
- b. conservarea mediului;
- c. dezvoltarea resurselor naturii;
- d. paza mediului.

Răspuns. a., b., c.

3. Actul normativ cadru în materia mediului este:

- a. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului;
- b. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind paza mediului;
- c. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind ocrotirea mediului.

Răspuns. a.

4. Normele juridice ale dreptului mediului sunt predominant:

- a. imperative - onerative;
- b. imperative - prohibitive;
- c. dispozitive - supletive;
- d. cu caracter pregnant tehnic.

Răspuns. a., b., d.

5. Creșterea explozivă a populației a antrenat următoarele efecte negative asupra mediului:

- a. dezvoltarea și diversificarea industrializării;
- b. extinderea urbanizării;
- c. dezvoltarea agriculturii;